

פרשת בלק

נושא השבוע: צער בעלי חיים

נושא השבוע

הנושא "צער בעלי חיים" נבחר בהשראת "מעשה האתון". בסיפור שלוש סצינות ובכל אחת מהן מתרחשות אותן פעולות: מלאך ה' ניצב בדרכו של בלעם. האתון שראתה את המלאך סטתה מן הדרך, ובלעם הכה אותה להשיבה. בכל פעם הפכה הדרך לצרה יותר ובשלישית נאלצה האתון לרבוץ תחתיה. בלעם הכה אותה במקל ואז פתח ה' את פיה והיא אמרה: "מה עשיתי לך כי הכיתנו זה שלוש רגלים?" לאחר שיחה קצרה ביניהם נחשף המלאך בפני בלעם.

יש הרואים בסיפור זה בבואה לסיפורו של בלעם; כשם שהאתון מתייסרת בין דרישות של שני אדונים כך בלעם מתייסר בין דרישותיהם של בלק ושל ה'. פתיחת האתון את פיה הוא אירוניה על בלעם שחונן במתת הנבואה.

האתון היא **בהמה בשירות האדם**, ונראה שלא ניתן להימנע ממידה מסוימת של תוקפנות כשמשתמשים בה ככוח עבודה. אך בסיפור זה בא לידי ביטוי הרעיון שיש גבול למידת הכוח שמותר לנו להפעיל על בעלי חיים, הרי גם להם יש רגשות, וגם להם כואב, ואם יכולים היו לדבר, כמו האתון בסיפור, ודאי היו מסבירים את עצמם ולא היה צורך בהכאתם.

מה בפרשה

• **פרשת בלעם** - כשהתקרבו בני ישראל למואב פחדו מהם המואבים. מלכם, בלק בן צפור, הזמין קוסם מארם נהריים, בלעם בן בעור שמו, לקלל אותם. בלעם פנה לה' וה' אפשר לו ללכת. בדרך בא לקראתו מלאך ה' והאתון שרכב עליה רבצה תחתיו. בלעם הכה אותה והיא פתחה את פיה והתלוננה. לבסוף פתח ה' את עיניו והוא ראה מלאך. כשהגיע בלעם אל בלק ניסה לקלל את בני ישראל אך מפיו יצאו רק דברי ברכה.

• **בעל פעור** - בני ישראל זנו אל בנות מואב ומדין והשתתפו בפולחן לכבוד הבעל. לפי פקודת משה נידונו החוטאים למיתה ופנחס בן אלעזר הרג בקנאותו איש ישראלי ואשה מדיינית אשר חטאו בפרהסייה.

נושאים לשיחה

ניתן לפתוח את הדיון בשיר, אשר בו בא לידי ביטוי הצורך של האדם לכלוא חיות ולהפכן ל"חיות שעשועים". ניתן לדון בתחושותיהם של הפילים, האם גם התלמידים חושבים שכך מרגישים הפילים? ניתן לשאול שאלה עקרונית, האם מוצדק לשים בעלי חיים בכלובים להנאת האדם? **ניתן להרחיב** את השאלה לתחומים נוספים בהם עושה האדם שימוש בחיה (עור, פרווה, גידול חיה בבית, רפואה ועוד), באילו תחומים הדבר מוצדק לדעתם ובאילו לא. האם, בכלל, החיות נועדו לשרת את האדם או שאין לנו זכות לנצלן?

נושא חשוב **שרצוי** לדבר עליו הוא תופעת ההתעללות בחיות. מה מניע ילדים להתעלל בחתולים ברחוב? מה דעתם על מעשים כאלו? כיצד ניתן למנוע את התופעה?

מ ד ר ש

המדרש מבוסס על פסוק מספר דברים: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת", והדרשן דורש כן את עניין הקדימויות: ראשית מוזכר אוכל לבהמה ורק אחר כך אכילת האדם. מכאן נגזרה גם ההלכה שאדם צריך לתת אוכל לבעלי החיים בבוקר קודם שיאכל בעצמו. כנראה שהסיבה העקרונית לכך היא שהבהמות תלויות באדם. אם ישב לאכול בעצמו יתכן שאחר כך, כשהוא שבע ורגוע, לא ייזכר בהן – והן לא תאכלנה. בשיחה עם התלמידים, אפשר להתמקד בעניין התלות. בעלי החיים שאנו מחזיקים תלויים בנו ממש כפי שילד קטן תלוי בהוריו. זה דורש מאתנו להיות פי כמה ערניים לצורכיהם. חשוב למצוא את המכנה המשותף בין האדם לחיה: צרכים בסיסיים, תחושות ורגשות כגון: כאב, שמחה, פחד. ניתן לעשות עם התלמידים סימולציה קצרה של להיות חתול ברחוב: כיצד היית מרגיש עם מישהו דוחף אותך, אפילו בטעות, ולא שם לב. מה היא התחושה ללכת במקום של ענקים שלא מבינים אותך?

פעילות נוספת

אפשר להקדיש את הפעילות הכיתתית כולה לעולם החי. ניתן לפתוח במשחקים מגוונים הקשורים בחיות על מנת ליצור אווירה מתאימה.

הצעות להפעלות: חיקוי חיות שונות, חיות בתפוזרת, חידון על חיות, חידון על חיות בתנ"ך, הצגת משלים על חיות או משחק התאמה בין משל לנמשל.

על מנת להתמודד עם נושא **צער בעלי חיים**, ניתן לבקש מהתלמידים לכתוב **מכתב** דמיוני מנקודת מבטו של בעל חיים כלשהו הממוען אל ילדים שניסו לפגוע בו. באמצעות האנשה זו החיה מקבלת פנים, שם, עולם עשיר של רגשות ומחשבות שמאפשרים לתלמידים יכולת להזדהות עימה ולראות את הדברים מזווית חדשה. כך עושה גם ע' בורלא בשירו וכך עושים רבים משירי הילדים. התלמידים יוכלו לבחור בחיה שהם מכירים, מגדלים או סתם מדמיינים. לאחר הכתיבה ישתפו את האחרים במכתבם וניתן יהיה לדון בהתייחסויות השונות.